

zou zijn: het medicijn geneest en doodt ook. Of Israël wordt gelouterd en verstoekt. Als Prof. Haitjema op die manier uit een aanschouwelijke voorstelling redeneren en concluderen wil, dan kan hij uit het Jan-de-Bakker-raam van 1926 en uit Toorop en uit een legio van symbolisten legioenen heraiten van het paradox halen. Maar het zou toch niet juist zijn.

De afwijking van Prof. Haitjema's aanwending van Exodus 3 (braambosch) brengt haar consequenties bij getallen. Wist Prof. Haitjema op Christus' kruis, dan — en hier komt al een van mijn ernstigste bezwaren om den hoek gluren — dan kan hij dit wel bezien in het licht van wat hij uit den braambosch heeft afgeleid, maar hij kan dat niet doen zonder geheel links te laten liggen dat alternatieve en allereerste (sit venis verbo) studievak van: de geschiedenis der Godsopenbaring. Prof. Haitjema zegt vaak „nochtans“, waar een inzicht in de geschiedenis der Godsopenbaring een „daarom“ en „daardoor“ stelt.

Op Golgotha — aldus Prof. H. — slaan de vlammen van Gods oordeel uit Christus' kruisdood, en TOCH staat het frissche leven in Gods gemeenschap daar ongedeerd midden in. Wat beteekent dat „TOCH“? Spreekt Prof. H. hier over Christus? Dan verwacht hij Christus' menselijke natuur, die zich onder het oordeel stelde met Zijn goddelijke, die met den Vader gemeenschap houdt, oneindig. Dan verwaarloost hij het „dogma“ van den „raad des vredes“, die tusschen Vader en Zoon vóór den tijd der wereld den geheel vrijen wil der „wederzijdse verbintenis“ tot het werk der verlossing stelt, en die dus oorzaak is, dat Christus vernedering vrije wilstand is. Zijn staan in Gods vlammenvuur is dan niet paradoxaal ingegaan tegen Zijn eenheid met God; integendeel, nu de belofte gegeven was, zou Christus' ontferking aan het gegeven woord (ik kom, om Uw wil te doen), die eenheid verbroken hebben. Hier past niet de redenering: Vader en Zoon zijn één, en TOCH (paradox) gaat het oordeel over den Zoon; maar de andere: Vader en Zoon zijn één, willen daarom éénheid, en DAAROM gaat de Zoon onder het oordeel door. Het is geen inslag in de drie-eenheid, maar daarvan de ééne, ongedeelde, harmonisch maar buiten tredende openbaringsdaad. En — bedoelt Prof. H. met Christus, maar de geloovigen, die onder het vlammen van Golgotha's oordeelsvuur niet verteerd worden, dan is ook hier het „TOCH“ misplaatst. Want als de „oude mensch“ zijn de geloovigen MET Christus gekruist en als de nieuwe mensch staan zij, niet ondanks („toch“) maar DOOR het oordeel op in een eeuwig leven. Prof. Haitjema stelt „en-en“: de Schrift ook hier: of-óf.

Zoozeer is Prof. H. met zijn eigen redeneringen verlegen, dat hij ongemerkt overspringt van A op B, om dan te kunnen zeggen: A=B. Eerst is volgens Prof. Haitjema het braambosch het volk, „dat door Jehova verkoren is“ (en dus als zuiver gezien is, want de verkiezing is, zoowel infra- als supralapsarisch gezien, een stellen, een „zien“ Gods van het verheerlijkte leven); maar later is de braambosch bij Prof. Haitjema beeld van het „onheilig menschenleven“. De eene bewering staat 2 bladzijden na de andere. Maar hier wordt deze denkfout gemaakt: Israël, Gods volk, afgebeeld in den braambosch, wordt enerzijds gezien in Gods idee, anderzijds in zijn misvormde werkelijkheid; nu eens in de uitwerking der idee Gods aan het eind, dan weer als gegeven werkelijkheid in een oogenblik, waarin Gods daad nog op weg is, om den raad, de idee, de verkiezing te verwerkelijken. Prof. Haitjema zegt: in dit visioen van Mozes ligt de geheele geloofsleer in kiem verborgen. Maar in deze uitwerking van zijn hand ligt menig dogma begraven, en de probleemstelling is onzuiver.

Zijn „nochtans“ bereikt Prof. Haitjema door een petitio principii (een bewezen noemen van wat nog moet bewezen worden). Als hij zegt: De braambosch van onheilig menschenleven staat (op Golgotha) in de vlam van Gods heiligheid, en kan nochtans leven, groeien, bloeien, dan zegt Paulus: heel goed, mits ge „nochtans“ vervangt door: „dus“.

En daarmee is het paradox verdwenen.

Ja, maar zal Prof. Haitjema zeggen: Paulus stelt toch vaak het paradox. Hij zegt: „ik sterf alle dagen“; en ook: „ik leef“. En: „ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij“. En dan volgt de conclusie: Paulus is het (die leeft) en hij is het niet. A=B. Maar dat is niet juist. Prof. Haitjema's eigen leermeester Karl Barth, velt in 1926 vonnis over deze in of voor 1923 te Leiden verkondigde bewering, toen n.l. Barth in zijn „Die Auferstehung der Toten“ maar eenmaal gedwongen werd, uit den stijl van het onbeheerschte paradox te vallen en meer wetenschappelijk-exegetisch te redeneren over 1 Cor. 15.

Want in 1 Cor. 15:31 zegt Paulus: ik sterf alle dagen; maar dat ziet op zijn lichamelijk lijden en doodgevaar (noem het: A). Als hij zegt in Gal. 2:20: ik leef, dan is daar sprake van zijn geestelijk leven, uit de wedergeboorte (noem

het: B). Daarom is A volstrekt niet gelijk aan B. Karl Barth begreep het: Paulus' alle dagen sterven (A) was de „koop prijs“ voor het genieten van het geestelijk leven der geloovigen, die in Christus zijn (B). Nu is een koop prijs altijd een erkenning, dat de prijs (A) volstrekt iets anders is dan de waar (B). Al is men geneigd het anders te zeggen, toch ziet men Barth het paradox wegnemen, daar waar Prof. H. het stelt.

Maar dan blijft nog staan Paulus' woord: ik leef, doch niet meer ik. Maar is dat ook paradoxaal? Zeker, het klinkt zoo. Maar een paradox in den zin van Prof. H. (verbreking der natuurlijke denkweg) is het niet. Ook hier is de paradox schijnbaar. Allereerst heeft Prof. Haitjema verzuimd van de statenvertaling tot den grondtekst terug te gaan. De statenvertaling heeft: „en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij“. Maar de juiste vertaling is: „En niet meer ik leef, doch in mij leeft Christus“. De paradoxaal klank: „ik, en toch ik niet“, is niet in den tekst. Maar al was het zoo, dan zou nog te herinneren zijn aan het verschil tusschen natuurlijke en geestelijke mensch, tusschen ego-centrisch en christo- of theo-centrisch leven. Het één is heel wat anders dan het ander; Paulus heeft niet, paradoxaal, hier het „en-en“, maar heel stellig het „of-óf“ gesteld, niet: A, maar B.

Overigens maakt de tekst zelf duidelijk onderscheid tusschen het „leven van Christus in Paulus“ en het „leven van Paulus in het vleesch“. Het is jammer, dat Prof. Haitjema dezen tekst, die zoo vaak heeft moeten dienen als aanloopje voor de leeringen der religieus-geschiedtelijke school, niet tot op merg en been ontleed heeft. Als iemand tegenwerpt, dat ontleed tot op merg en been in strijd is met de liefde, die het paradox zoekt, dan antwoord ik: als het paradox er ligt, dan ligt het niet zoo diep als „morg en been“. Niet ten onrechte zegt Clemens (Rel. gesch. Erkl. N. T.), dat op dezen tekst eigenlijk heel onze kennis van Paulus mystiek teruggaat. Daarom had Prof. H. hem ook anders moeten citeren. Wil iemand zich op Deissmann beroepen, die in zijn boek over Paulus hem ook citeert als paradoxaal nitspraak van Paulus, dan wijzen we er op, dat Deissmann hier een nitspraak van Paulus meent te vinden, die wijst op een „strijd“ tusschen twee beginselen, die in Paulus ziel om den voorrang streden, een worsteling tusschen 2-erlei mystieke levensdrang. Uit de overwinning, die in die worsteling door Paulus op zichzelf behaald is, groeit dan het woord: „ik, neen, niet ik“; maar dat is niet het paradox in den zin, dien Prof. Haitjema aan het woord hecht. Want iemand, die tegen zichzelf gestreden en de eene begeerte door de andere overwonnen heeft, komt wel tot een „paradoxaal“ verloochen van zijn „natuur“, zijn „vleesch“, zijn „ouden mensch“, maar Prof. Haitjema heeft het over paradoxen, waarbij de eene begeerte niet door de andere overwonnen, maar met de andere samen verbonden blijft. Deissmann verstaat onder „paradoxaal“ iets, dat tegen de „natuur“ ingaat, tegen de orde der zinnelijke, der vleeschelijke dingen (zie b.v. bl. 101, 122, 128). Maar Prof. Haitjema ziet het paradox juist daar, waar we van de natuur tot den Geest, en van het vleeschelijke tot het geestelijke geleid worden door Gods Geest. Deissmann laat hem daarin alleen staan, als het op de studie van Paulus aankomt, ook inzake Galaten 2:20.

Zoo staat het ook met de andere „bewijzen“ van Prof. Haitjema. „Het goede, dat ik wil, doe ik niet, maar het kwade, dat ik niet wil, dat doe ik“, haalt hij nog aan; maar de „ik“, die het goede wil, en het kwade niet wil (A) is de nieuwe mensch; en de „ik“, die het goede niet doet en het kwade wel verricht, is de oude mensch (B). A staat tegenover B; A begeert zelfs tegen B. Prof. Haitjema verloochent hier een van de meest paulinische, gereformeerde gedachten — in naam van het gereformeerde protestantisme.

We zullen maar niet verder gaan. De door Prof. H. gevonden paradoxen van 2 Cor. 6:8b-10 zijn slechts schijnbaar: de uiterlijke toestand, de uitwendige schijn is, dat Paulus verleider is, en onbekend, en stervende enz.; maar zijn wezen, gelijk God hem in Christus als nieuw scheepsel toebereidt en bekwaamt tot zijn dienst is: waarachtig, en bekend, en levend, enz.

Heel Prof. Haitjema's betoog komt neer op verdoezeling van verschillen, die toch blijven bestaan. Christus' eenheid met den Vader is niet paradox tegenover Zijn eenheid met de menschen, zooals Prof. Haitjema wil; want Zijn twee naturen zijn niet in strijd met elkander. Dat Hij de „Godmensch“ is, die „alles kan“ en toch „machteloos hangt aan het vloekhout“ is ook geen paradox; want de machteloosheid is niet anders dan vrije wilschikking; Christus' dood is een daad. „De heiligheid“, zegt Prof. Haitjema, ziende op Golgotha, „slaat in haar tegendeel om, en wordt verkwikkende, zaligende, verlossende, verheerlijken- te lief- de“. Maar de heiligheid heeft niet haar tegendeel in de liefde, doch de liefde zoekt zich in den dood haar voorwerp door de heiligheid. — Christus is God en daarom kan Hij zóó zich vernietigen als hij het deed. Hij kon dat alleen. —

Ik vind er geen doekjes om, dat de vrijmoedige critiek, die Prof. Haitjema in 1926 op de Gereformeerde Kerken heeft doen hooren, ook een aanleiding was, om — nu het onderwerp toch eenmaal in behandeling kwam — ook eens wat breder op dezen redeneertrant in te gaan. Het is goed te weten, dat Prof. H. hier een betoog geleverd heeft, dat, indien het streng ontleed werd, op haast alle punten aanvechtbaar blijken zou — zelfs voor een gereformeerde synode.

Maar vooral bedoel ik met dit 2e artikel de baan vrij te maken voor wat nu verder volgen moet. Wat tot nu toe in Nederland over het paradoxaal karakter der waarheid gezegd werd, was heel niet overtuigend.

En voorzover de huidige pogingen, om ook Calvin te maken tot prediker van het paradox in boven omschreven zin, grootendeels op dezelfde lichtvaardige wijze redeneren, kunnen zij eveneens worden afgewezen.

Men zal onder ons ook in dit vraagstuk, dat door de nieuwere theologen aan de orde gesteld wordt, gelijk altijd, eigen wegen moeten gaan en uit eigen beginsel bouwen. Dit te doen zien, was thans voornamelijk mijn oogmerk.

K. S.

Correctie. In het vorig nummer sloop een fout in. In kolom 2, tweede citaat (gedrukt met kleine letter) zijn de woorden, volgende op: „Jan zit niet“, niet van prof. H., doch van mij. Lees voor „dus“: „de“.

K. S.

UIT DE SCHRIFT.

Geene Verdoemenis — voor wie?

Rom. 8:1.

I.

De apostel Paulus juicht roemend: Zoo is er dan nu geene verdoemenis.

Hij roemt aldus echter niet alleen voor zichzelf, hij sluit ook anderen daarbij in.

Wie zijn dat?

Paulus noemt tweeërlei kenmerk van degenen, die in zoo groot voorrecht mogen roemen.

Allereerst zegt hij: zoo is er dan nu geene verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn.

Dat is nu een omschrijving, die zoo geheel past in de Paulinische literatuur.

Deze apostel heeft als geen ander een diep inzicht gehad in de eenheid der geloovigen met Christus.

De levenseenheid der christenen met hun zaligmaker is voor hem in zijn apostolische prediking het cardinale punt.

Wij mogen niet spreken van een onderscheiden theologie van Paulus, Petrus, Johannes en anderen, want dan rukken wij de eenheid der Godsopenbaring uiteen.

Maar wij mogen wel zeggen, dat in het geheel der Hellige Schrift de Heere zijn verschillende dienstknechten heeft gebruikt om de ééne goddelijke waarheid van onderscheiden kant te doen schitteren.

Zoo is Paulus in zijn brieven, met name de prediker van de mystieke eenheid der geloovigen met Christus.

Hij heeft gewarsteld met de taal om die eenheid te doen gevoelen.

Hij heeft in allerlei beeldspraak gepoogd zo nader tot onze kennis en tot ons bewustzijn te brengen.

Hij gewaagt van een lichaam, waarvan Christus het Hoofd en de geloovigen de leden zijn.

Hij spreekt van een plant, die immers bestaat uit stam en takken.

Hij ontleent zijn beeldspraak aan het inenten van takken in een andere plant.

En in dit alles was hij volgeling en leerling van Hem, die zichzelf voorstelde als de wijnstok en de zijnen als de ranken.

Paulus had dit zelf doorleefd. Hij wist hoe krachtig hij tot Jezus gebracht was.

Hij was met heel zijn leven in de gemeenschap van Christus ingegaan.

Hij had in volle bewustheid gebroken met alles waaraan hij zich te voren verbonden gevoeld had.

Daar was in zijn ziel een levenseenheid geboren met Christus in den hemel, wel onzichtbaar, mystiek, maar toch zoo krachtig en zeker, dat hij er een geheel ander mensch van geworden was.

Christus was het alles beheerscheidend centrum van zijn leven geworden.

Zijn denken, zijn gevoelen, zijn begeeren, zijn hopen, het was alles van nu voortaan door Christus beheerscht en het vond in Hem zijn vervulling.

Ja, dan verstoet hij zich en zegt niet alleen, dat hij Christus ingeplant is en dus in Hem leeft, maar, veel sterker nog, dan zegt hij zelfs: Christus leeft in mij.

Nu is de wijze waarop Paulus tot de kennis van deze dingen gekomen is, n.l. door een Christus-verschijning uit den hemel, zeker heel bijzonder.

Wij mogen dat niet als regel stellen voor ieder christen.

Dat was de fout van het methodisme.

Maar in het wezen der zaak is wat Paulus doorleefde ook voor ons onmisbaar.

Wij weten ons dan alleen van de verdoemenis bevrijd wanneer wij in Christus zijn.

Nu
Dat
Ma
chiel
lato
In
las
alle
Christ
leen
Christ
Voo
verde
Wa
Zoo
Zoon
Zou
telu
Zou
wie a
bimel
Nee
die in

Spoe
Het
dat de
Synode
Wet
sproke
Maar
te knie
Men
verlaap
was, d
Wild
telu
Die
Er
Wiele
Wet
binnen
regener
Het
Van D
paar d
Zij k
De S
Ook
hadden
nede k
Had
lijken
weken
Zij z
En d
wan
Zoo
neut k
En d
De c
bij stel
Er la
niet m
Naar
vondig
Zij
Maar
de Act
in d
Niet
de Syn
handeli
Wij h
oordeel
Inzoe
dat, ge
de Syn
gaan
Indie
heel k
Zoo
naar h
hiele
meeren
Dit v
kennen
De S
Acta e
waarin
stoken
Maar
Ande
welke
Onder
Men
maten
hand, z
zelfs h
Nog
Als z

Gevoel en geloof.

G. te S. doet me, in verband met wat ik eenigen tijd geleden schreef over gevoelige genieting aan 't H. Avondmaal, de vraag: in welke verhouding het gevoel staat tot het geloof.

'k Wil trachten hem zoo eenvoudig als me mogelijk is en zoo beknopt als het hier ter plaats moet van eenig antwoord te dienen.

Daartoe begin ik dan met te herinneren, dat we, om niet op een dwaalspoor te geraken, bij de vraag naar de plaats van het gevoel in de religie moeten uitgaan van de plaats die het heeft in ons zieleleven in het algemeen.

En daarover behoeft ik G. — hij merkt hieruit dat ik hem aanstonds herkende — niet breedvoerig in te lichten.

Hij weet, dat het gevoel een geheel andere, in zekeren zin een tegenovergestelde rol speelt in ons zieleleven, dan verstand en wil, of, juister gezegd — want verstand, gevoel en wil zijn geen drie naast elkaar bestaande grootmachten in ons zieleleven, maar welbeschouwd slechts drie onderscheidene functies of werktuigen onzer ziel zelve — dat de ziel in haar gevoelig leven geheel anders verkeert dan in haar denkend en willeend leven.

Tewijl ze in haar denken en willen actief is, is ze in haar gevoelen: in haar gewaarwordingen, in haar aandoeningen passief; ook al is het volkomen waar, dat ze door gewaarwordingen of aandoeningen tot activiteit geprikkeld wordt.

Het gevoel heeft daarom op zich zelf geen inhoud.

Het heeft geen fonds, waaruit het voortbrengen kan.

Het is op zich zelf genomen niets dan de vatbaarheid der ziel om indrukken te ontvangen.

In zijn werking is het bloot reactie op datgene, waardoor het wordt aangedaan, in den vorm van lust of onlust, van vreugde of smart, van hoop of vrees enz. Het behoeft daarom altoos een objectieven prikkel om in werking te komen.

Zullen we gevoelen, dan moet er m.a.w. altoos eerst iets zijn, dat ons gevoel aandoet. Precies zoo als de gevoelige snaar moet aangeraakt worden om klank te geven, en het klankbord een geluid moet opvangen om te resonneren.

Zoo is het in het algemeen, en zoo is het ook in het religieuze, in het genadeleven, onzer ziel.

Want — en dit mocht wat minder vergeten worden — of we met haar natuurlijk leven of met haar genadeleven te doen mogen hebben — de ziel blijft altoos dezelfde ziel. Genade vernieuwt, reinigt en heiligt wel het natuurlijke, maar vernietigt het nooit. Ze heeft daarom ook de door God gestelde en ingeschapen wetten voor ons zieleleven nooit op, maar doet ze, integendeel te zuiverder werken.

Ook in het genadeleven is daarom nooit het gevoel vooropgaande werkzame en leidende factor.

Ook daar is het passief, en kan het slechts reageren op voorstellingen der ziel, waardoor het wordt aangedaan.

Die voorstellingen zijn de geloofsvoorstellingen, welke de ziel zich vormt.

De geloovende ziel ontvangt die geloofsvoorstellingen niet uit haar fantasie en evenmin uit haar eigen bedenken, maar uit het Woord van God.

In het Woord Gods vindt het geloof, dat naar onze schoone belijdenis in Zondag 7 van den Heidelberg is „een stellig waten en een hartelijk vertrouwen van alles wat ons God in Zijn Woord geopenbaard heeft”, zijn voorwerp en zijn inhoud.

En het is nu op die uit het Woord ontvangen geloofsvoorstelling, dat de ziel in haar gevoelend leven reageert.

Al naar het voorwerp is, doet ze dat dan met lust of onlust, met droefheid of vreugde, met liefde of afkeer.

Hierin hebben we den toetssteen voor ons gevoelsleven.

Alle gevoel, dat geen reactie is op een geloofsvoorstelling, die ons uit het Woord is toegekomen, is geen echt-religieus gevoel, is geen, zooals we het ook wel noemen, „geestelijke bevinding”.

Wat een aesthetisch gevoel of welk ander ook zijn, maar religieus is het niet.

Dat bij de saamgesteldheid en verborgenheid van ons zieleleven de onderscheiding tusschen „het smoede en het kostelijke” hier altoos moeilijk blijft, is duidelijk. Doch bij biddende zelfbeproeving zal „de gewoetheid” ook hier „de zinnen oefenen” en de handwijzer bij menig verboden en gevaarlijk pad allengs duidelijker herkend worden.

V.

F.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

De eenheid in de S. D. A. P.

Het laatste congres van het N.V.V. verdient onze volle belangstelling.

De beide stroomingen in het socialisme, de revisionistische en de revolutionaire, botsten weer eens tegen elkaar en voor den zooveelsten keer is de vrede gesloten en heeft men zich vereenigd in een zuiver opportunistisch pogen.

Nu legt God die eenheid in de wedergeboorte. Dat is Zijn genadewerk.

Maar zij komt bij ons tot bewustzijn in een toelichtend en vertrouwend geloof, in een loslaten van de wet en een zinken op Christus.

In al de voorafgaande hoofdstukken heeft Paulus geen ander doel dan om ons af te maken van alle vertrouwen op iets of iemand anders dan Christus den Heere en te verkondigen, dat er alleen leven is door het geloof in den levenden Christus.

Voor degenen, die dat geklank kennen, is er geen verdoemenis.

Wat dunkt u?

Zou de Vader afwijzen, wie schuilen bij den Zoon?

Zou de toorn Gods kunnen treffen, wie als boeteling pleit op genade aan den voet van het kruis? Zou de poort des hemels gesloten blijven voor wie achter Christus en onder Zijn bedekking zoekt binnen te gaan?

Neen, daar is geen verdoemenis voor degenen, die in Christus Jezus zijn.

J. G. KUNST.

KERKELIJK LEVEN.

Synode-Indrukken.

XXVII.

Voet bij stuk.

Spoedig liep het laatste samenkomen der Synode af. Het allermeest is dit voorzeker hierna te danken, dat de gedachte bij alle Synodeleden voorzat, dat de Synode thans definitief moest worden gesloten.

Wenig of in het geheel niet werd daarover gesproken.

Maar de wil daartoe, het bleek uit alles, werkte des te krachtiger.

Men gevoelde het als bij intuïtie, dat een opnieuw verlaten van de Synode in hooge mate ongewenscht was, zoolfs een gevaar kon inhouden.

Wilde men dat voorkomen dan moest ook alle aandrang daartoe worden weeten.

Die aandrangen bestonden.

Er waren nieuwe missives ingekomen van Dr B. Wielenga, Dr S. P. Vermeer, Dr W. J. A. Schouten e.a. Werden die in behandeling genomen, dan zou het binnen enkele dagen van andere bezwaarschriften roemen.

Het bewijs daarvoor leverde het schrijven van Dr Van Duin en vooral dat van Mr Knibbe, welke een paar dagen daarna naar de Synode werden gezonden.

Zij kwamen echter te laat.

De Synode was reeds gesloten.

Ook is het bekend, dat er nog anderen waren, die hadden geïnformeerd of zij zich andermaal tot de Synode konden wenden.

Had de Synode aan dien op zichzelf wel begrippe lijken drang toegegeven, dan zou zij voor een paar weken hebben kunnen zitten.

Zij zou niet zijn gereed gekomen.

En de aankondiging van een reeks nieuwe zittingen ware het eind geweest.

Zoo zou de Synode een permanent of semi-permanent karakter hebben gekregen.

En dat moest voorkomen.

De eenige manier om dat te bereiken was: voet bij stuk houden.

Er lag een besluit, dat nieuwe stukken door de Synode niet meer in behandeling zouden worden genomen.

Naar dat besluit heeft de Synode de adressanten eenvoudig verwezen.

Zij deed dit in comité-generaal.

Maar in openbare zitting werd vastgesteld, dat dit uit de Acta der besloten zitting zal worden uitgelicht en in de publieke Acta zal worden opgenomen.

Niet ieder schijnt te hebben begrepen — natuurlijk de Synodeleden wel! — dat dit slechts een formeele handeling was.

Wij laten ergens, dat men zeer benieuwd was naar het oordeel van de Synode over deze missives.

Inzover kunnen wij de nieuwsgierigheid bevredigen, dat, gelijk eerlang uit de gedrukte Acta zal blijken, de Synode op den inhoud dezer stukken niet is ingegaan.

Indien zij had gewild, had zij bij enkele met een heel kort antwoord kunnen volstaan.

Zoo op de missive van Dr S. P. Vermeer, die, naar hijzelf aan de pers berichtte, niets anders behelsde dan de vraag, wat de Synode onder „conformeren” verstond.

Dit was weinig anders dan een vragen naar den bekenden weg.

De Synode had eenvoudig naar haar reeds verschenen Acta en naar haar „Open Brief” kunnen verwijzen, waarin over die kwestie genoegzaam licht werd ontstoken.

Maar zelfs hiervan onthield zij zich.

Anders ware zij ook verplicht geweest de missives, welke breeder antwoord vereischten, te behandelen.

Onderscheid maken ging niet.

Men weet het trouwens: den stok „niet met twee maten” hebben tegenwoordig sommigen steeds bij de hand, ze gaan er mee uit wandelen en zetten dien zelfs bij hun ledikant.

Geen debating-club.

Nog voor een ander gevaar had zij zich te hoeden.

Als zij die stukken in bespreking had gegeven, zou

daardoor nog op een andere manier haar karakter schade hebben geleden.

De Synode had de vroegere missives der bezwaarden ernstig onder de oogen gezien.

Zij had zich niet op het standpunt geplaatst: Roma locuta causa finita, d.i. Rome heeft gesproken en daarmee is de zaak beslist.

Zij had de bezwaren consequentius gewogen en voorzover zij ook maar eenigen grond, aan Schrift en Belijdenis ontleend, aanvoerden, weerlegd.

Maar men kan natuurlijk zoo niet doorgaan.

Er moet eens een eind aan komen.

De Synode zit niet om te debatteeren.

Wanneer zij dien weg opging, zou zij nooit een zaak kunnen afhandelen.

Op die manier zou een debat wel jaar in jaar uit kunnen duren.

De Synode zou een toestand van blijvende bezwaarheid wettigen.

En wie kan het nadeel berekenen, dat daaruit zou voortvloeien?

Een Synode is nu eenmaal een lichaam, dat besluiten neemt en geen debating-club.

Er werd nu weer gepubliceerd, dat Dr van Leeuwen op het rapport en de conclusies inzake zijn gravamen, waaraan zoo groote zorg is besteed, een antwoord zal gereed maken.

Indien de Synode ook dat moest afwachten en dat opnieuw zou willen ontzenuwen, dan gaf zij haar potestas dogmatica, d.w.z. haar bevoegdheid om in dogmatische kwesties een beslissing te nemen, prijs.

Er komt een tijdstip, dat de Synode zegt: dit is het standpunt der kerken, zij hebt er u over uit te spreken of het ook door u wordt ingenomen of niet.

Het recht van gravamen wordt daardoor in geen deele aangetast.

Maar is een gravamen eenmaal ongegrond verklaard, dan bestaat het voor de Synode niet meer.

Redelijkerwijze mag immers verwacht, dat men bij de indiening van zijn gravamen al zijn schriftuurlijke en confessionnele argumenten op eenmaal aanvoert.

Aan de Synode kan door de bezwaarden nooit worden verweten, dat zij geen discussie heeft toegelaten.

Zij was daarin eer te toegeeflijk dan te streng.

Maar aan alles zijn grenzen.

En de grens was nu bereikt.

Lijdele voorspellingen.

Men had voorspeld, dat de Synode thans haar eens aangenomen houding wel aan herziening zou onderwerpen en wat meer den teugel zou vieren.

Onder die voorspellingen was deze wel de voornaamste, dat zij de slang „cadeau” zou doen.

Deze profetie betekende schier een belediging voor de Synode.

Zij komt immers hierop neer, dat de Synode iets wat volgens haar eigen oordeel de Schrift duidelijk leert, zou prijsgeven.

Dat zij, die voor het Schriftgezag in de bres stond, zou toelaten, dat er in onze kerken aan het Schriftgezag wordt getornd.

Hoe weinig begripte men toch van den ernst, welken de Synode voor het zuiverhouden der belijdenis steeds aan den dag lei, dat men zich aan zulk een voorspelling dorst te wagen.

Zou men niet beter doen dat soort profetenmantels aan den eersten den besten uitdrager te verkoopen?

Ze paasen meer den paljas, dan den man, die zich van God geroepen weet.

Geen duimbreed week de Synode van het standpunt, eens door haar ingenomen.

De liberale pers, waaruit men vaak de gedachten der schismatieken beter kan leeren kennen dan uit de schismatieke pers zelf, hoezeer deze zich ook van onderteekeningen bedient, welke met anonymiteit gelijk staan, is daarover blijkbaar nog niet op adem gekomen.

Totnogtoe bleven, een scheef stukje in het „Handelsblad” uitgezonderd, de beschouwingen uit.

Maar in onze kerken kwam dadelijk na de sluiting van de Synode de dankbaarheid aan het woord.

Ook onze kerkelijke pers gaf daaraan uiting.

De Heere heeft de geboden van tienduizenden verhoord.

Hij gaf de Synode genade om onverzwakt de waarheid te handhaven.

Geen bezwaarden genoodigd.

Wat ook veel tijd bespaarde was, dat de Synode ditmaal geen enkelen bezwaarde noodigde tot samenapreken.

Indien zij er slechts één verzocht had te komen, zou dit beslist een tweede zittingsweek ten gevolge hebben gehad.

Natuurlijk, ware de Synode overtuigd geweest, dat het de zaak ten goede zou komen, indien iemand werd genoodigd, zou zij het niet hebben nagelaten.

Zij heeft deze aan gelegenheid van alle kanten bekeken.

Maar zij oordeelde, dat zij voor zichzelf licht genoeg had om de noodige beslissingen te nemen.

„Der Worte sind genug gewechselt.”

Daarvan droeg zij de overtuiging bij zich om.

Tevens, wij zijn van gevoelen, dat er niet één geval bij haar aanhangig was, dat niet ter afdoening aan de classes kon worden overgelaten.

Mede tengevolge daarvan schoot zij verrassend snel op.

Bovenal: de Geest der samenbinding was in haar midden.

En dan is het gemakkelijk werken.

Laat men buiten onze kerken vrij spotten met de eenparigheid van Assen.

Wij voelen er iets apostolisch in.

„En zij waren allen eendrachtig bijeen.”

HEPP.